

Katarzyna Skowrońska

5 rzeczy o prawie spadkowym

§

Nazywam się Katarzyna Skowrońska.

Jestem adwokatem. Mieszkam i pracuję we Wrocławiu.

W swojej praktyce zajmuję się przede wszystkim prawem cywilnym, w tym też prawem spadkowym i rodzinnym.

W przeciwieństwie do wielu innych dziedzin prawa, **prawo spadkowe** to jedna z tych dziedzin prawa, z którą prędzej czy później prawdopodobnie każdy z nas będzie miał do czynienia. Prawo spadkowe nie jest jednak tak proste, jak mogłoby się wydawać.

Przeciwnie – w połączeniu z przepisami prawa cywilnego, postępowania cywilnego oraz prawa podatkowego można uznać prawo spadkowe za materię całkiem złożoną i skomplikowaną.

Ale prawo spadkowe to coś więcej niż tylko przepisy. To często bardzo skomplikowane historie rodzinne i silne emocje. Prowadzenie przed sądami spraw o stwierdzenie nabycia spadku, dział spadku czy też w końcu o zachowek to moja codzienność.

W swojej praktyce nie ograniczam się jednak do prowadzenia spraw sądowych – często pomagam świadomie podjąć decyzję w przedmiocie rozporządzenia majątkiem. Przepisy prawa cywilnego i spadkowego bywają jednak czasami zaskakujące.

Może wiedziałeś o tym, o czym piszę w tym e-booku i jest to dla Ciebie oczywiste. Ale może w ogóle się nad tym wcześniej nie zastanawiałeś, albo wręcz miałeś mylne wyobrażenie w kwestii tego, co stanowią przepisy. Wierz mi jednak: lepiej jest wiedzieć, co stanowią przepisy, aby móc podjąć przemyślaną decyzję.

*Oto 5 rzeczy w prawie
spadkowym, które mogą być dla
Ciebie sporym zaskoczeniem.*

Warto jednak wiedzieć, co dokładnie wynika
z treści przepisów, aby świadomie
podejmować decyzje dotyczące
swojego majątku.

1
*Pominięcie
w testamencie
to nie to samo,
co wydziedziczenie*

Napisałeś testament. Wskazałeś jako spadkobiercę jedno ze swoich dzieci. O pozostałych dzieciach nie wspomniałeś w tym testamencie w żaden sposób. Może jest tak, iż z jednym z tych dzieci od dawna nie masz kontaktu, a chciałbyś aby to drugie dziecko odziedziczyło Twój majątek?

To oczywiście możliwe, ale czy wiesz, jakie będą konsekwencje dla osoby, która będzie wskazana w testamencie jako spadkobierca? A może masz kilkoro dzieci z różnych związków? I zdajesz sobie sprawę, iż trudno byłoby o porozumienie w takiej sytuacji?

Zastanów się dobrze, jak sformułować testament. Pamiętaj też, że:

Pominięcie w testamencie to nie jest jeszcze wydziedziczenie.

A to oznacza, iż taki pominięty w testamencie spadkobierca ustawowy (czyli właśnie w przedstawionej powyżej sytuacji jedno z dzieci) mógłby w przyszłości wystąpić z pozwem o zachówek.

Taki pozew zazwyczaj stawia spadkobiercę testamentowego w trudnej sytuacji. Wcale nierzadko spadkobierca testamentowy musi nawet sprzedać odziedziczone mieszkanie, aby zapłacić zachówek.

Czy więc możesz spadkobiercę ustawowego (tu: jedno z dzieci) wydziedziczyć czyli w ogóle pozbawić tego zachowku? Tak – możesz to zrobić, ale... aby wydziedziczenie było skuteczne, muszą zaistnieć określone przesłanki – wprost wskazane w treści przepisu.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

Chcesz wiedzieć jakie to przesłanki? Zobacz co stanowi **art. 1008 kodeksu cywilnego**.

Art. 1008 kodeksu cywilnego

Spadkodawca może w testamencie pozbawić zstępnych, małżonka i rodziców zachowku (wydziedziczenie), jeżeli uprawniony do zachowku:

- 1/ wbrew woli spadkodawcy postępuje uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;*
- 2/ dopuścił się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci;*
- 3/ uporczywie nie dopełnia względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych.*

Sprawy o zachówek zazwyczaj należą do skomplikowanych. W szczególności wyliczenie wysokości zachowku nie zawsze jest proste. Rzadko kiedy strony są też zgodne w kwestii wartości poszczególnych składników wchodzących w skład spadku – co najlepiej widać na przykładzie nieruchomości. W takiej sytuacji powstać może też pytanie: czy każdy ze spadkobierców ustawowych może domagać się zachowku? Otóż nie każdy. Krąg osób uprawnionych do domagania się zachowku jest węższy niż krąg spadkobierców ustawowych – temu zagadnieniu poświęciłam osobny [wpis na blogu](#).

Tak więc reasumując: bardzo ważne jest to, w jaki sposób zostanie sformułowany testament. Może nie ma podstaw, aby to dziecko wydziedziczyć i co więcej – może wcale nie chciałbyś tego robić. Może możliwe będzie takie rozdysponowanie majątkiem, aby zminimalizować roszczenie o zachówek? Zastanów się, co jest Twoim celem – prawo cywilne i spadkowe przewidują różne możliwości. Warto wiedzieć, co jest możliwe zgodnie z treścią przepisów.

Wydziedziczenie to instytucja prawa spadkowego, która sprawia całkiem sporo problemów.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadowy.pl

*Wydziedziczenie
dziecka nie oznacza,
iż wydziedziczone
będą także jego dzieci
(a Twoje wnuki)*

Może być tak, iż w Twoim przypadku określone w treści przepisu art. 1008 kodeksu cywilnego przesłanki wydziedziczenia faktycznie miały miejsce. Masz więc konkretną i realną przyczynę, aby jedno z dzieci wydziedziczyć. Tylko czy naprawdę to jest właśnie takie rozwiązanie, o które Ci chodzi? Wiesz, jakie są konsekwencje wydziedziczenia? Może to dziecko, które chcesz wydziedziczyć, ma swoje (małoletnie) dzieci?

Jeśli tak właśnie jest: zastanów się dwa razy czy wydziedziczenie to faktycznie dobry pomysł.

*Wydziedziczenie dziecka nie oznacza,
iż automatycznie wydziedziczone
będą też jego dzieci (a Twoje wnuki).*

Jeśli więc chcesz wydziedziczyć swoje dziecko, ale ono ma już własne (małoletnie) dzieci, to zastanów się jeszcze raz: co dokładnie jest Twoim celem. Masz przesłanki, aby wydziedziczyć swoje dziecko? Niestety – czasem tak bywa. Rozumiem, to są trudne sytuacje. Możesz w testamencie to uczynić, ale musisz też wiedzieć jakie są konsekwencje takiego działania.

Nie wszyscy o tym wiedzą, a to ważna kwestia: jeśli dziecko Twojego dziecka (a więc Twój wnuk) jest małoletnie, będzie mogło dochodzić w pozwie o zachówek wyższej kwoty, niż gdyby z pozwem o zachówek występowała pełnoletnia osoba – gdyby nie została wydziedziczona przez Ciebie w testamencie.

Katarzyn Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

Zobacz co dokładnie stanowi **art. 991 kodeksu cywilnego**:

Art. 991 kodeksu cywilnego

*Zstępny, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – **dwie trzecie** wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – **połowa** wartości tego udziału.*

Wspominałam już o tym w poprzednim punkcie: dobrze sformułowany, przemyślany testament to bardzo ważna sprawa.

Chcesz zaplanować swój testament?

Myślę, iż będę w stanie Ci pomóc.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

*W małżeństwach
bezdzielnych
matzonek
nie jest jedynym
spadkobiercą*

Mówimy tu oczywiście o dziedziczeniu ustawowym. O tym, jak określone są w przepisach prawa spadkowego zasady dziedziczenia ustawowego pisałam w wielu artykułach na moim blogu.

Może być tak, iż jesteście małżeństwem i nie macie jeszcze dzieci, ale macie wspólny dom czy też prowadzicie razem Waszą wspólną firmę. To całkiem częste sytuacje.

Wiesz, kto w takiej sytuacji „w razie czego” dziedziczyłby na podstawie przepisów ustawy? Potrafiłbyś dojść do porozumienia z pozostałymi spadkobiercami męża czy żony – np. rodzicami swojego małżonka?

Zasady dziedziczenia ustawowego są dokładnie określone. Zobacz, co stanowią przepisy kodeksu cywilnego dotyczące zasad dziedziczenia ustawowego:

W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice.

Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

Jako spadkobiercy ustawowi mogą też wchodzić w grę dzieci rodzeństwa:

Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego zstępny.

Tak oczywiście: zawsze możesz napisać testament.

W sytuacji gdy pozostajesz w związku małżeńskim, ale nie macie dzieci: naprawdę warto rozważyć takie działanie. Dziedziczenie na podstawie testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym (w innej sytuacji pisanie testamentów nie miałoby większego sensu). Przemyślany testament rozwiązuje wiele problemów, tylko... trzeba taki testament napisać. Niestety: może być tak, iż wszystkich problemów testament nie rozwiąże: tak, mam tu na myśli np. przepisy dotyczące zachowku. Dobrze jednak znać te przepisy – aby wiedzieć, jakie są ewentualne „pułapki”.

W każdej sytuacji jednak dobrze jest napisać przemyślany testament; inaczej – skutkiem dziedziczenia ustawowego – dojdzie do współwłasności, co najczęściej w praktyce powoduje wiele problemów, a najlepiej widać to w przypadku nieruchomości. Może być tak, iż w przyszłości zmieni się Twoja sytuacja. Może tak być, iż po prostu zmienisz swoją decyzję.

Chcesz zaplanować swój testament? Jeśli napisałeś testament: możesz w dowolnym czasie napisany testament **zmienić lub w ogóle odwołać**. Zmiana czy też odwołanie testamentu to wyłącznie Twoja decyzja. Myślę, iż będę w stanie Ci pomóc.

Na blogu znajduje się też ebook o tym, jak napisać ważny testament. Zachęcam Cię do lektury. A jeśli chcesz skonsultować swoją sprawę: napisz do mnie [maila](#).

Katarzyn Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

4 *Rozdzielność majątkowa działa, ale...*

Rozdzielność majątkowa działa, ale tylko za życia.

Z uwagi na okoliczność prowadzenia działalności gospodarczej, albo z uwagi na zawarcie ponownego małżeństwa zdecydowałeś się na umowę w przedmiocie ustanowienia rozdzielności majątkowej.

To (prawdopodobnie) dobry pomysł. Rozdzielność majątkowa w takich właśnie jak przywołane powyżej sytuacjach naprawdę może mieć sens.

Tylko, że ...

umowa ustanawiająca rozdzielność majątkową nie jest testamentem i nie może zastąpić testamentu.

Co dokładnie było Twoim celem, gdy zdecydowałeś się na rozdzielność majątkową? Wiesz jakie są konsekwencje ustanowienia rozdzielności majątkowej? Może oprócz umowy w przedmiocie rozdzielności majątkowej powinieneś pomyśleć o czymś jeszcze?

Tak: przemyślany testament rozwiązuje wiele problemów.

A w sytuacji gdy zmieni się Twoja sytuacja życiowa, zawsze będziesz mógł napisany wcześniej testament zmienić albo w ogóle odwołać.

Napisz **wiadomość**: zobaczymy wspólnie, jakie będzie najlepsze rozwiązanie.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

*Przedmiot
darowizny może
być doliczony do
masy spadkowej*

Wiesz już, iż aby kogoś tj. spadkobiercę ustawowego wydziedziczyć muszą zaistnieć konkretne i realne przyczyny.

Może jednak nie chciałbyś nikogo wydziedziczać, albo po prostu nie zachodzą kodeksowe przesłanki wydziedziczenia? W takiej sytuacji może nie chciałbyś również, aby kiedyś w przyszłości doszło do sporów i kłótni o majątek między Twoimi dziećmi.

A może masz jeszcze trochę inną sytuację i postanowiłeś, iż jeszcze za życia przekażesz majątek temu z dzieci, które się Tobą opiekuje? Postanowiłeś więc, że nie będzie w przyszłości żadnego spadku, gdyż (prawie) cały majątek „porozdajesz” jeszcze za życia. Cóż, jest w tym pewna logika, ale... czy wiesz jakie są konsekwencje zawarcia umowy darowizny w kontekście prawa spadkowego?

Jeśli myślisz, iż zawarta za życia umowa darowizny rozwiązuje wszystkie problemy dotyczące dziedziczenia, to niestety obawiam się, że jesteś w błędzie.

Może być tak, iż chciałbyś pozostawić dom jednemu ze swoich dzieci. Nie chcesz wydziedziczać pozostałych dzieci i może nawet nie ma przesłanek, aby to zrobić. Nie chcesz też, aby w przyszłości powstał problem z postępowaniem spadkowym. Może w takiej sytuacji pomyślałeś, iż po prostu zawrzesz z tym dzieckiem, któremu zamierzasz przekazać majątek, umowę darowizny? (tak, darowizna jest umową).

Jeśli tak pomyślałeś i chcesz zdecydować się na umowę darowizny dlatego, aby w przyszłości nie było problemów ze spadkiem: prawdopodobnie będziesz musiał zrewidować swoje stanowisko. Otóż musisz wiedzieć, iż przepisy prawa spadkowego przewidują **doliczanie darowizn do masy spadkowej**.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

A to oznacza, iż osoba przez Ciebie obdarowana będzie mogła w przyszłości zostać pozwana o zachowek. Jeśli więc podejmiesz decyzję, iż w oparciu o umowę darowizny chcesz przekazać nieruchomość, która stanowi zasadniczy składnik Twojego majątku na rzecz jednego ze swoich dzieci (np. w celu uniknięcia w przyszłości problemów ze spadkiem) to powinieneś wiedzieć, iż jest bardzo możliwe, że to drugie z dzieci które darowizny nie otrzymało będzie mogło domagać się zachowku od obdarowanego rodzeństwa.

Zagadnienie doliczania darowizn nie jest proste i budzi wątpliwości. Przy omawianiu tego zagadnienia często pojawiają się pytania takie jak:

- czy każda darowizna będzie w przyszłości doliczona do masy spadkowej?
- czy doliczane będą też darowizny dokonane kilkanaście lat wcześniej?
- czy ma znaczenie na czyją rzecz była dokonana ta darowizna – np. na rzecz jednego z dzieci czy też osoby z dalszej rodziny bądź w ogóle osoby niespokrewnionej?

I w końcu:

- jak będzie wyliczana wartość przedmiotu darowizny dokonanej kilka czy nawet kilkanaście lat wcześniej?

Pewnie się już domyślasz, iż nie każda darowizna będzie doliczana do masy spadkowej. A na pytanie, czy ma znaczenie to, czy darowizna była dokonana na rzecz spadkobierców ustawowych, czy też osób spoza kręgu spadkobierców ustawowych – odpowiedź jest prosta: tak, taka okoliczność ma znaczenie.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

O tym pisałam na blogu (dokładnie [w tym artykule](#)). Abyś jednak wiedział, gdzie szukać odpowiedzi na te pytania podam teraz podstawę prawną: zapoznaj się z art. 993 i 994 kodeksu cywilnego:

Art. 993 k.c.

„Przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów zwykłych i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę.”

Art. 994 k.c.

§ 1. Przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych, ani dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób niebędących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku.

§ 2. Przy obliczaniu zachowku należnego zstępnemu nie dolicza się do spadku darowizn uczynionych przez spadkodawcę w czasie, kiedy nie miał zstępnych. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy darowizna została uczyniona na mniej niż trzysta dni przed urodzeniem się zstępnego.

§ 3. Przy obliczaniu zachowku należnego małżonkowi nie dolicza się do spadku darowizn, które spadkodawca uczynił przed zawarciem z nim małżeństwa.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadowy.pl

Czyli: jeśli podarujesz mieszkanie jednemu z dzieci, a drugie nie dostanie od Ciebie ani znaczącej darowizny, ani też przysporzenia w testamencie: obdarowane dziecko będzie mogło zostać w przyszłości pozwane o zachowek, nawet jeśli darowizna miała miejsce wiele lat przed datą otwarcia spadku (przypomnijmy: data otwarcia spadku to nic innego jak data śmierci spadkodawcy).

Zgodnie z obowiązującym orzecnictwem:

*Darowizny dokonane na rzecz osób będących spadkobiercami podlegają doliczeniu do spadku (art. 994 § 1 k.c.), choćby zostały poczynione dawniej niż na dziesięć lat przed otwarciem spadku. Niemożność doliczania do spadku po upływie **dziesięciu lat** licząc wstecz od śmierci spadkodawcy **dotyczy tylko darowizn, które dokonane były na rzecz osób obcych, nie będących ani spadkobiercami, ani uprawnionymi do zachowku.***

Tak, wiele razy pisałam o tym na blogu i na pewno będę jeszcze wracać do tematu.

I jeszcze ostatnia kwestia: jeśli chodzi o ustalenie wartości przedmiotu darowizny: zagadnienie to ma istotne znaczenie praktyczne – często jest tak, iż darowizna nieruchomości miała miejsce kilka, czy czasami nawet kilkanaście lat przed śmiercią spadkodawcy. A przez wiele lat zarówno stan nieruchomości mógł się zmienić (może np. ktoś przeprowadził generalny remont), jak też zmienić się mogła – i to nawet bardzo znacząco – wartość nieruchomości.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadowy.pl

wartość przedmiotu darowizny oblicza się według stanu z chwili jej dokonania, a według cen z chwili ustalania zachowku.

Tak, rozumiem: możesz być zaskoczony tym, co stanowią przytoczone przeze mnie przepisy. Gdyby jednak było inaczej, cel przepisów o zachowku byłby znacząco ograniczony. Są różne umowy i różne formy przekazywania majątku. Każda umowa ma jednak określone konsekwencje.

W przypadku umowy darowizny taką konsekwencją może być to, iż taka darowizna doliczona będzie do masy spadkowej, skutkiem czego obdarowany będzie mógł zostać pozwany o zachowek – przez osobę do tego zachowku uprawnioną.

Zastanawiasz się nad przekazaniem majątku? Odpowiedz sobie na pytanie: co dokładnie jest Twoją intencją? Może Twoją intencją jest przekazanie nieruchomości w zamian za dożywotnią opiekę? Umowa darowizny w takiej sytuacji prawdopodobnie nie będzie najlepszym rozwiązaniem.

Ale jeśli to właśnie jest Twoim celem: przepisy kodeksu cywilnego przewidują też i taką sytuację. W takiej sytuacji zapoznaj się z przepisami dotyczącymi umowy dożywocia. Tak, o tym też pisałam na blogu

A może po prostu chcesz napisać przemyślany testament, tak aby nie dopuścić do żadnych sporów w rodzinie? Odpowiedź na pytanie o to, co jest Twoim celem musisz znaleźć Ty sam. Gdy już będziesz to wiedział: postaram się wskazać, jakie działania prawne pomogą Ci urzeczywistnić Twoje zamierzenia.

I jeszcze na koniec: ze względu na swoją objętość e-book nie pozwala na poruszenie wszystkich kwestii. Pamiętaj, że każda sprawa jest inna i coś, co może wydawać się mało znaczącym drobiazgiem, będzie w rzeczywistości naprawdę istotne.

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl

Chcesz skonsultować swoją sprawę?

Napisz do mnie wiadomość:

katarzyna.skowronska@adwokatura.pl

Wszystkie przekazane informacje pozostają wyłącznie do mojej wiadomości. Pytania, które zadają mi klienci, wciąż bywają zaskakujące. Ja sama wciąż się uczę nowych rzeczy i na bieżąco śledzę orzecznictwo.

Musisz też wiedzieć, iż przepisy zmieniają się bardzo często – także te dotyczące prawa cywilnego i procedury cywilnej. Dlatego też regularnie dodaję wpisy na blogu. Jeśli zainteresowały Cię poruszone tu zagadnienia, szukaj ich rozwinięcia na moim [blogu](#).

Kancelaria ma siedzibę we Wrocławiu, ale nawet jeśli nie będziesz mieć możliwości osobistego spotkania w kancelarii bardzo możliwe, iż będę w stanie Ci pomóc – dzięki usłudze **konsultacje online**.

E-book zawiera jedynie ogólne informacje, oparte na stanie prawnym obowiązującym w dacie jego przygotowania. **Pamiętaj też, że każda sprawa jest inna, a lektura bloga czy e-booka nie może zastąpić konsultacji z prawnikiem.**

Katarzyna Skowrońska

+48 601 160 246 | katarzyna.skowronska@adwokatura.pl
blog-spadkowy.pl